

Hagyományok és rekreáció – Egy különleges példa: reenactment

Tradition and recreation – A unique example: reenactment

Szerző / rovatvezető:
DR. MAGYAR MÁRTON
Munkahelye: ELTE
Egészségfejlesztési
és Sporttudományi Intézet
Beosztás: adjunktus
magyar.marton@ppk.elte.hu
Érdeklődési kör: animáció,
turizmus, zene, tánc, úszás
Fotó: Hámori Zsófia

Összefoglaló:

A kulturális, történelmi nevelés az informális oktatás egyik eszköze is a lifelong learning érdekében. Hagyományaink megőrzése a fiatal és az idősebb generációk szabadidőeltöltési

palettáján is megjelenhet. A tanulmány egy egyedi példa, a katonai hagyományörzés példáját mutatja be.

Kulcsszavak: hagyomány, rekreáció, élmények, informális tanulás, történelmi hitelesség

ABSTRACT:

Cultural, historical education is also an informal tool, aiming lifelong learning. Preserving tradition can appear as leisure activities for

young and elder ones, too. In this study you can get a view of a unique example, the reenactment. **Keywords: tradition, recreation, experience, informal education, historicity**

Szerző:
URBÁN ANGÉLA
Szak: ELTE Rekreációs szervezés
és egészségfejlesztés BSc
Beosztás: 2020 januárban
záróvizsgázott, végzett hallgató
E-mail: lorentiel@gmail.com
Érdeklődési kör: néptánc, kortárs
tánc, baranta, harcművészetek,
vívás, fénytechnika
Fotó: Radics Ernő

Bevezetés

Történelmi korok vs. modern társadalom, hagyományok és újítások, régi szokások és XXI. századi programok. Ellentétes kifejezéseket takar(*hat*)nak ezek a szavak, ám össze is kapcsolhatók. Erre szolgál a múzeumpedagógia mellett a hagyományörző egyesületek tevékenysége és a katonai reenactment is életmódot meghatározó tényezőként, egyszerre a fizikai és szellemi rekreáció terén.

Módszerek

Szűkösön rendelkezésre álló hazai és külföldi források alapján tekintünk be a reenactment rendszerébe, különböző példákkal illusztrálva.

Eredmények

A reenactment kifejezés használatos az „élő múzeumok”, műszaki rekonstrukciók és a nosztalgiajátékok (*ónfigurák, diorámák stb.*), irodalom, film, videójátékok, tévéműsorok, felvonulások területén (*Cascardi, 1999; idézi Agnew, 2007*).

A szellemi rekreáció rendszerében (*Fritz, 2015*) elhelyezhető a Társasági, egyéni tevékenységek főcsoporton belül mint játékok, összejövetelek; illetve a Kulturális főcsoport Szellemi területén.

A katonai hagyományörzés hazánkban újkeletű dolog, az 1990-es években lett népszerű (*és engedélyezett*) hazánkban (*Kopócs, 2008; Magyar, 2012*). A kifejezés magyarosítása nehézkes, kevésbé célravezető. Legtöbbször 'csak' hagyományörzéseként terjedt el a megnevezés a hazai köztudatban, ám ez tágabb terminus, magába foglalva például az

etnográfát. Magyar Attila „Tyrker”, az Őskultúra Alapítvány elnöke és az Emese Park igazgatója/várispánja habár ajánlotta a TÉR (*Történelmi Életmód Rekonstrukció*) szót, ám ez túl bonyolultnak tűnt (*Régi Vitézeknek, 2018a*).

Shils (1987, idézi Hofer, 1987) a hagyományt „átadott dologként” említi, mely számtalan dolgot hordozhat magában. Legelemibb formája a „tradtum”, egy olyan dolog, amit a múlt a jelennek átad, mint egy eszme, gondolat, szobor, festmény, de akár egy intézmény vagy táj is.

Három rövid vagy hosszú generáción átívelés esetén nevezük hagyománynak (*Brauer-Benke, 2011*).

Habár kitágult a fogalom, egy dologban közös az összes hagyomány alá sorolt összetevő: öröklőről öröklőre változhat, önmagától nem képes újra termelődni vagy önállóan újra keletkezni. Átadás útján marad fenn, amely történhet írásban vagy szóban, szokásban. Ha a kontinuitása megszakad, akkor csakis hozzáértő emberek képesek újra bevezetni és megfelelően módosítani (*Shils, 1987, idézi Hofer, 1987*). Ez utóbbi látható a katonai reenactmentnél is. Bár Nyíri (1994) idején nem léteztek még olyan kifejezések, mint a Youtube, Facebook, Instagram vagy bloggerek, de ő is fontosnak tartja megemlíteni, hogy a telefon, rádió, tv magában hordozza a második szóbeliség lehetőségét.

A katonai hagyományok őrzése széles körű az Árpád-kori vagy még régebbi múlttól a legújabb kor katonai tradícióiig (*Brauer-Benke, 2011*). Ide tartozik az íjászat is a hagyományos magyar (*honfoglalás kori*) kb. 130 cm hosszú,

Szerző:
Patákiné Dr. Bősze Júlia
adjunktus
Munkahelye: Eötvös Loránd
Tudományegyetem
Egészségfejlesztési és
Sporttudományi Intézet
bosze.julia@ppk.elte.hu
Tudományos tevékenysége:
neveléstudomány
Kutatási területek:
életmód, egészségfejlesztés,
szabadidős aktivitások

1. ábra. „Hosszúj” (longbow); pusztai merevszarvú reflexj; történelmi íjász. Longbow; Reflex bow; Historical archer. Forrás/Source: <http://www.ijaszarok.hu/lb-big-john-576>; <http://www.ijaszarok.hu/pusztai-1252>; <http://kecskemet.imami.hu/helyi-hirek/szenzacios-programokkal-var-kecskemet-az-augusztus-20-ai-hetvegen>

C alakúra meghajlított fa íjjal (Szabados et al. 2017). A Magyar Íjász Szövetség 2000-ben alapított történelmi íjász szakág versenyein alapvetően történelmi hosszúj és pusztai merevszarvú reflexj használata teremti meg a miliót a korhű, történelmi ruhák mellett (MÍSZ, 2020). (1. ábra)

A kora Árpád-kor megismerésének/megjelenítésének igénye az 1980-as évektől jelentősebb hazánkban. Az őstörténet iránti érdeklődés, a honfoglalás és államalapítás kora felé fordulás mondhatni természetes jelenségnek számított ez időben. Ekkor élte fénykorát a táncházmozgalom, a népművészeti, kézműves körök, ahol egyre népszerűbbek lettek az ősi korok motívumai és az ezeket felidéző kísérletek (Magyar, 2012).

A X. századi hagyományőrzésen sokat lendítettek olyan pillanatok, mikor valami nagyot várt a közönség: mint az „István, a király” rockopera. Az 1996-os millenniumi évében, mikor Koltay Gábor „Honfoglalás” című filmje is készült, valamint az államalapítás emlékévében, 2000-ben is nagy, honfoglalással kapcsolatos bemutatókra vágytak az emberek. Ekkor indult be az a hullám is, mikor mindenki íjat fogott a kezébe és kaftánt varrt sötétítőfüggönyökből. Ez idő tájt több szövetség is létrejött, például az 1991-ben alapult és a mai napig működő MHKHSZ (Magyar Huszár és Katonai Hagyományőrző Szövetség) is (Régi Vitézeknek, 2018a).

Hazai képviselői (hagyományőrző/reenactor) közé tartoznak még: Aranykard Sárkányos Lovagok, Collegium Gladiatorium, Debreceni Aranykeresztes Lovagok, Diósgyőri Aransarkantyús Lovagok, Egri Vitézlő Iskola, Familia Gladiatoria, Legio Brigetio, Salamonos Haditorna Klub (Régi Vitézeknek, 2018b).

Egy korszak minél pontosabb rekonstruálására törekednek, minél inkább korhűbb fegyverzetet, ruházatot (apró kiegészítőket is: övcsat, női ékszer, hajviselet) és a kornak megfelelő zeneművet (Veres, 2008), tárgyakat is (Bogacki, 2008; idézi Gardela, 2016) alkalmaznak. A viking reenactment területén pajzs, kardok, lándzsa és balta kerül a kezekbe (Gardela, 2016).

A műemlékekkel szemben nyitottabb, kontextuális történelmi emléket alkothat (Gapps, 2009), lehetőséget ad önfejlesztésre (szerepjáték), szellemi gazdagodásra saját maga időutazásán át (Agnew, 2004).

A viking hagyományőrzés otthona Anglia, a „Viking Age” az 1970-es években kezdett megjeleni. Egyik legnagyobb tematikus fesztivál 1993 óta a lengyel Wolin, ahol a csatajelenetekben látható a nyugati stílusú (sportszerűbb, kevésbé „örjöngve öldöklő”, nőket legitimáló) harcmodor is. A viking kultúra bemutatók mellett filmek, könyvek, zenék, játékok alapját is képezi (Gardela, 2016). (2. ábra)

2. ábra. Pillanatképek a Szlávok és vikingek fesztiváljáról (Wolin, Lengyelország). Snapshots of 'Festival of Slavs and Vikings' (Wolin, Poland). Forrás/Source: <https://www.carnifest.com/festival-of-slavs-and-vikings-in-wolin-2020/>; <https://twitter.com/>; <https://lamus-dworski.tumblr.com>

3. ábra. Norde Gard (Északi Gárda) történelmi életmód-rekonstrukciós csapat. Norde Gard, a Hungarian historical lifestyle reconstruction team.
 Forrás/Source: <http://www.nordegard.hu/galeria>; <https://www.facebook.com/Norde-Gard-Az-Északi-Gárda-141494186020703/>

Hazánkban az egyik leghíresebb viking hagyományörző csapat a Norde Gard, fő profiljuk a X–XI. századi történelem (*kijevi rusz harcosok, vikingek, I. (Szent) István testőrsége*) és a népvándorlás kori VI. század (*Kárpát-medencei germánok, főleg gepidák és longobárdok*) kultúrájának és hadászatának megjelenítése (NordeGard, 2019a). A társulat repertoárjában szerepel tábori életet megjelenítő életmód-rekonstrukció korabeli sátrakkal, fegyverekkel, bútorokkal, ruházzal, mindennapi életben használt eszközeikkel, játékkal, edzésbemutatóval és főzőbemutatóval, a csa-

tajelenetek, párnázott fegyverekkel vívás és gyermekjátékos (*korabeli kézműves és más játékokkal, mint a kub, ami egy óészaki ügyességi játék*) mellett (NordeGard, 2019b). **(3. ábra)**

Az Emese Parkban megjelenik a kézműves (*nyílhegy, szablyapenge, tűzcsiholó acél kovácsolása, vérték és pajzs készítése, jurttakerítő szalag vagy öv szövése, üvegyöngyolvasztás*) és agrár tevékenység (*állattartás, növénytermesztés, halászat*), az ünnepek és a fegyveres harc bemutatása is a korabeli gasztronómia mellett (Magyar, 2012). **(4. ábra)**

4. ábra. Élmenykavalkád az Emese Parkban (Szigethalom). Experience-mix in the 'Emese Park' Szigethalom, Hungary.
 Forrás/Source: <http://www.elmenyihalom.hu/elmenyek/>; <https://www.facebook.com/emesepark.szigethalom/>; <https://www.facebook.com/judit.sz.5>

Következtetések

A reenactment egyszerre jelent passzív (*műsor megtekintése*) és aktív (*részvétel programokban*) rekreációs alkalmat, amelynek hatására résztvevők kulturális szellemi rekreációs termékekben mélyülhetnek el jobban – mint a könyvolvasás, történelmi filmek vagy akár történelmi musicalek megtekintése terén is a múzeumlátogatás mellett. Mindemellett egy adott település imázsát növelheti, turisztikai vonzerőt jelenthet, s nem utolsósorban erősítheti a településhez kötődő identitást, közösségteremtő hatása mellett a rekreációs kultúrát stimulálhatja.

Irodalomjegyzék

- Agnew, V. (2007) History's affective turn: Historical reenactment and its work in the present. *Rethinking History*. 11. 3. 299–312. o. DOI: 10.1080/13642520701353108
- Gardeła, L. (2016) Vikings Reborn: The Origins and Development of Early Medieval Re-enactment in Poland. *Sprawozdania Archeologiczne*. 68. 165–182. o. DOI: 10.23858/SA68.2016.009
- Brauer-Benke, J. (2011) Hagymány és hagyományörzés. *Valóság*. 54. 1. 96–101.
- Fritz, P. (2015) A szellemi rekreáció felosztása, rendszertani megközelítése. In: Fritz, P. (szerk.) *Szellemi rekreáció. Dialóg Campus*, Budapest–Pécs, 17–20. o.
- Gapps, S. (2009) Mobile monuments: A view of historical reenactment and authenticity from inside the costume cupboard of history. *Rethinking History*. 13. 3. 395–409. DOI: 10.1080/13642520903091159

Hofer, T. (1987) Hagymány, bevezetés. In: Hofer, T., Müller, P. (szerk.) *Hagymány és Hagymányalkotás*. MTA Néprajzi Kutató Csoport, Budapest, 15–63. o.

Kopócs, J. (2008) Az 1317-es debreceni csata kutatásával kapcsolatos eredmények felhasználása a helyi hagyományörző csoportok tevékenységében. In: Petercsák, T., Berecz, M. (szerk.) *Tudomány és hagyományörzés*. Heves Megyei Múzeumi Szervezet, Dobó István Vármúzeum, Eger, 159–164. o.

Magyar, A. (2012) Történelmiéletmód-rekonstrukció, avagy a 10–11. századot bemutató reenactment központ Szigethalmon (Emese Park élő múzeumfalu). In: Sudár, B., Szentpéteri, J., Petkes, Zs., Lezsák, G., Zsidai, Zs. (szerk.) *Magyar őstörténet – Tudomány és hagyományörzés*. MTA Bölcsészettudományi Kutatóközpont, Budapest, 421–423. o.

MÍSZ (2020) A történelmi szakágról. From: <https://misz.hu/page/tortenelmi-szakagrol>

NordeGard (2019a) Bemutatók. From: <http://www.nordegard.hu/>
NordeGard (2019b) Műsoraink. From: <http://www.nordegard.hu/musoraink>

Nyíri, K. (1994) *A Hagymány Filozófiája*. T-Twins, Budapest

Régi Vitézeknek (2018a) *Magyar Attila – A hagyományörzés nagy öregjei 2.* (31. adás). From: <https://www.youtube.com/watch?v=yay-v8GKwtk>

Régi Vitézeknek (2018b) *Németh Miklós – A hagyományörzés nagy öregjei 1.* (25. adás). <https://www.youtube.com/watch?v=OuHzD8opJEQ>

Szabados, Gy. N., Bács, Z., Juszkó, M. (2017) *Hagyományörző íjászat újraértelmezése egy vidéki kistelepülésen. Régió kutatás Szemle.* 2. 1. 7–19. o. DOI: 10.30716/RSZ/2017/1/18

Veres, G. (2008) A katonai hagyományörzés és turizmus. A hagyományápolás és az idegenforgalom kapcsolata az egri vár példáján. In: Petercsák, T., Berecz, M. (szerk.) *Tudomány és hagyományörzés*. Heves Megyei Múzeumi Szervezet, Dobó István Vármúzeum, Eger, 159 – 164. o.

Spirálstabilizáció, avagy SPS

Bárki jelentkezését örömmel fogadom!

Balázs Ágnes
Tel.: +36 30 375 7888

Famyoga International
1021 Budapest, Hűvösvölgyi út 181.

A Spirálstabilizáció (SPS) egy olyan gerincterápiás módszer, amely segítségével, rendszeres gyakorlásával a hátfájás, gerincferdülés, csípő-térdproblémák, lúdtalp, tartáshibák megszüntethetők, javíthatóak.

A spirálstabilizáció egy egyszerre nyújtó, feszítő, csavaró mozgásfolyamat, amelynek lényege az izmok harmonikus működésének visszaállítása, a kevésbé használt izmok bevonásával, így levéve a terhelést a már fáradt izmokról.

12 db egymásra épülő gyakorlat, melyet speciális gumikötéllal végzünk.

A gyakorlatok megtanulását követően napi szinten (15-20 perc) gyakorlás szükséges.

Miért?

- Nyújt
- Erősíti az alig használt izmokat, lazítja a túlterhelt izmokat
- Központosítja a testet
- A legjobb kompenzációs mozgásforma
- Tudatosságot ad
- Napi 15-20 perc gyakorlás elég